

EEN LANDELIJK BEKENDE MARECHAUSSEE UIT HOUTHEM

Rinus Suijkerbuijk

Inleiding

Leopold Hubertus Curfs werd te Houthem geboren op 16 juni 1892 als zoon van het landbouwers echtpaar Mathijs Hubertus Curfs (1849-1922) en Maria Margaretha Monica Paas (1852-1902). Hij was het dertiende kind in een reeks van 14. Zijn moeder stierf op 7 november 1902, acht maanden later dan haar 14-jarige zoon Emile (student te Schimmert) en nadat ze eerder vier van haar kinderen had zien sterven.

Pol, ook wel Leo genoemd, de benjamin in het gezin, verloor daarmee zijn moeder toen hij 10 jaar was. Zus Maria Anna Lucia (roepnaam Lucie en ook wel Sieke), 21 jaar oud, maar wel al met een jaar ervaring als dienstmeid in Raikem (B.), nam de huishoudelijke taken in het gezin op zich. De relatie tussen de jongere kinderen in het gezin waren/werden zeer hecht.

Militaire/politie loopbaan¹

Als loteling van de lichting van 1912 uit de Gemeente Houthem, werd hij ingedeeld bij het 2^e Regiment Huzaren op 8 maart 1912 en de dag erna, 9 maart 1912, met verlof gezonden tot nadere oproeping. Als 20-jarige komt hij dan op 1 oktober 1912 in werkelijke militaire dienst. Een jaar later, op 4 oktober 1913, wordt hij bevorderd tot korporaal der Huzaren. [Huzaren waren Cavaleristen, die hun dienst te paard verrichtten, en de omgang met paarden zal deze boerenzoon niet vreemd geweest zijn.]

De grote oorlog (W.O.I) woedt en militaire dienstplichtigen worden als “beroeps” gerekruteerd. Leopold blijft militair, liever dan boerenknecht.

Adjudant Curfs (knop in kraag geeft de hoogste onderofficiersrang aan)

¹ Met dank aan de Directeur van het Museum der Koninklijke Marechaussee te Buren voor de verschaft informatie en het belangeloos ter beschikking stellen van foto's.

Op 27 januari 1915 wordt hij overgenomen als marechaussee te paard bij de 2^e Divisie KMar (Koninklijke Marechaussee) met een vrijwillige verbintenis voor zes jaren zonder premie. [Hij is dan 1,698 meter lang]. Gereëngageerd (opnieuw verbonden) voor zes jaren ingaande 27 januari 1921. Bevorderd tot wachtmeester te paard op 14 april 1921. Ingaande 27 januari 1927 weer bijgetekend voor een periode van zes jaar. Vrijwillig verbonden voor onbepaalde tijd als vrijwilliger bij de Landmacht met bestemming voor het Wapen der KMar ingaande 27 januari 1933. Op 24 november 1934 overgegaan van het bereden naar het onbereden gedeelte van het Wapen i.v.m. reorganisatie van het Wapen (opheffing paarden). Bevorderd tot opperwachtmeester te voet op 31 december 1934. Op 5 juli 1940 eervol uit de vrijwillige militaire dienst ontslagen wegens overgang in een burger overheidsbetrekking. (De Koninklijke Marechaussee viel met ingang van 5 juli 1940 niet langer meer onder de Minister van Oorlog, ze kwam in het geheel te ressorteren onder het Ministerie van Justitie en het personeel ging over naar de politie). Bevorderd tot adjudant der Marechaussee te voet bij de V^{de} Divisie Marechaussee op 1 oktober 1941.

Aangesteld tot onderluitenant der Staatspolitie op 1 maart 1943 en ingedeeld bij de Marechaussee (Gendarmerie), Gewest Eindhoven, standplaats Venray. Op 1 januari 1946 over naar het Corps Rijkspolitie (RP) als adjudant der RP, onder gelijktijdig ontslag uit de functie bij de voormalige Staatspolitie. Op 1 oktober 1947 Districts-adjudant der Rijkspolitie. Ontslag als adjudant der RP op 1 mei 1950 i.v.m. bereiken van de 55-jarige leeftijd.

Opperwachtmeester Curfs (dubbele streep op mouw) wordt onderscheiden [waarschijnlijk met de Zilveren medaille op 29 september 1936].

Gezin

Te Groesbeek (zijn toenmalige standplaats) was hij op 23 april 1924 gehuwd met Jacoba Cillessen (dochter van Gradus Cillessen en Johanna Maria Mulders), geboren te Groesbeek op 10 augustus 1899. Na een wittebroodsweek vestigt het echtpaar zich op 30 april 1924 aan de Heescheweg 19 [Marechausseekazerne] te Oss (de nieuwe standplaats) en blijft daar, met een tussenpoze van 1 februari 1935 tot 28 september 1936 te Vlodrop, wonen tot 8 april 1938.

In Oss worden zijn 2 kinderen geboren:

Maria Johanna Monica * 25.02.1925 (+ 05.07.1981 ongehuwd te Maastricht) en Gerardus Lucien * 14.11.1926, + 17.11.1926.

Na definitief vertrek uit Oss vestigde het gezin Curfs zich op 8 april 1938 te Venlo aan de Brugstraat 2, verhuisde op 28 mei 1941 naar de Roothaanstraat 2 aldaar om op 17 maart 1943 naar Venray te vertrekken wegens opheffing van de brigade (per 1 maart 1943) te Venlo. Gepensioneerd als adjudant bij de Rijkspolitie, op 1 mei 1950, kwam hij weer thuis in Houthem en ging wonen bij zijn zusters Lucie en Tine, die daar een kruidenierswinkel² drevén. Zijn beroep werd toen vertegenwoordiger, maar waarvan/voor is mij niet bekend. In ieder geval hield hij voldoende gelegenheid over om in de naastgelegen fietsen-reparatieinrichting van buurman Bergsteijn uitgebreide verhalen over Oss te vertellen. De buurjongens, versholen op de zoldering van de werkplaats, kregen er rode oortjes van (aldus Jef, die het zich nu nog herinnert).

Na het overlijden van zijn jongste zuster volgde een laatste verhuizing op 27 juli 1965 naar Maastricht waar hij op 20 november 1974 overleed. Zijn echtgenote stierf op 23 juli 1975, 9 maanden later.

Oss

Achter deze summiere opsommingen zou men niet vermoeden dat deze man een belangrijke rol gespeeld heeft in een nationale rel, die de gemoederen in politiek Den Haag een lange tijd behoorlijk bezighielden. En in feite is heden ten dage een van de oorzaken van "de affaire Oss" nog steeds niet helemaal opgelost: er is nog steeds geen fatsoenlijk functionerend landelijk politiekorps, maar de opsporing van criminaliteit geschiedt nog steeds door een aantal, naast elkaar opererende, diensten. Ook nu is er nog (stille) strijd tussen verschillende overheidsinstellingen om het gezag over het opsporingsapparaat en de belangrijke rol die invloedrijke personen daarin spelen.

² De koloniaalwarenwinkel, door Sieke en Tine in Vroenhof gedreven, had ook mijn ouders als klant. Op zaterdagmorgen, tegen twaalf uur, werd ik met een door mijn moeder opgemaakt boodschappenlijstje naar Sieke gestuurd, zodat de bestelde waren klaar stonden als mijn vader op de fiets van het kantoor in Valkenburg naar huis kwam. Feest natuurlijk als je de rollen beschuit zelf uit de kist mocht pakken, want achter de toonbank was het "personeeldomein". En je dag kon helemaal niet meer stuk, als dan ook nog uit de geldla enkele Meurisse Indianenplaatjes kwamen die niet-verzamelaars achtergelaten hadden. Zouden ze zelf (of nichtje Paula [Frissen-]Curfs) zoveel chocoladerepen gegeten hebben, dat mijn Indianentaal album compleet raakte?

Over de vooroorlogse criminaliteit in Oss zijn in die tijd legio artikelen in plaatselijke en landelijke pers verschenen. Smeuïge verhalen over Toon de Soep, Trien de Snol, Bijs de Sijp, Den Olie, de gekke Boeij enz. bij roofmoorden, overvallen, diefstallen, brandstichtingen (verzekeringsopticiding) en niet te vergeten zedendelicten waarbij notabelen (en geestelijken) betrokken waren, trokken een groot lezerspubliek.

In het Brabantse Oss waren fabrieken gevestigd, o.a. van margarinefabrikanten van de Bergh en Jurgens. (Dat Organon, een bekende fabriek te Oss plaatselijk met "Hoerganon" werd aangeduid, geeft natuurlijk al te denken).

Toen veel fabrieken bovendien naar Rotterdam verhuisden, nam de werkloosheid in Oss natuurlijk toe. De streek was arm, de werkloosheid ontstellend hoog, de gezinnen groot: een (noodzakelijke?) voedingsbodem voor criminaliteit.

Opperwachtmeester Curfs leidt de stoet marechaussées naar de laatste rustplaats van de op 30 september 1942, tijdens surveillance aan een hartstilstand, overleden adjudant-/brigadecommandant te Roermond, Willem Cornelis Bijnage.

In de Tweede Kamer werden er hele discussies aan gewijd. Ook hebben de nodige boekwerkjes over de verwikkelingen het licht gezien. *De affaire-Oss, van lokaal conflict tot nationale rel*, een lijvige boekwerk van Jos Smeets in 2002 verschenen, is de meest diepgravende studie over deze beruchte zaak. [De informatie over 'Oss' in dit artikel stamt uit dat boek].

Wachtmeester L.H. Curfs kwam in 1924 bij de (5-mans) brigade Oss terecht en vertrok er (na een korte tussenperiode in 1935/6 als brigadecommandant te Vlodrop) als opperwachtmeester in 1938, samen met de hele toenmalige 10-

mans-brigade, de langst dienende en meest ervaren man in de misdaadbestrijding te Oss. Historicus dr. Jos Smeets vatte de gebeurtenissen in en rond Oss, en het tumult daarover, als volgt samen:

"In het begin van de jaren '30 bevrijdde de marechaussee Oss van de terreur van een aantal criminele families. Ze kreeg er een lintje voor van koningin Wilhelmina. Maar toen de marechaussee vervolgens zedendelicten en fraude op het spoor kwam, gepleegd door lokale notabelen en pastoors, raakte ze in conflict met baron Speyart van Woerden, de katholieke procureur-generaal in Den Bosch. Wat aanvankelijk een plaatselijk conflict was, liep uit op een landelijke machtsstrijd over de marechaussee en een botsing tussen het katholieke zuiden en het protestantse noorden van Nederland.

Het gebrekkige Nederlandse politiebestedel lag aan de basis van de problemen. Aanvaringen tussen politieorganen onderling, maar ook met het openbaar ministerie waren aan de orde van de dag. Het Ministerie van Justitie zag in de gebeurtenissen in Oss een buitenkans om de lastige marechaussee [vallend onder het Ministerie van Oorlog] buitenspel te zetten. Een aanleiding was snel gevonden: de gebruikte opsporingsmethoden. De zaak groeide uit tot een landelijke rel, en een politieke en bestuurlijke controverse die verzuimd Nederland aan het wankelen bracht."

Toen in 1934 opperwachtmeester A.R. Mintjes als brigadecommandant naar Oss kwam trof hij daar de onderofficieren Curfs en de Gier aan, die beiden ca. 10 jaar daar actief waren. Later schrijft Wintjes hierover:

".... Ik liet mij inlichten waar de verdachten woonden; de voornaamste dieven en moordenaars liet ik mij aanwijzen en na enkele weken het commando gevoerd te hebben, voelde ik wat een vreselijke boevenbende het te Oss was en dat zulks niet zonder groot gevaar voor het personeel de kop ingedrukt kon worden. [...] Curfs was de man om met kracht op te treden, wachtmeester de Gier is veel zachter van karakter en had meer geduld om met getuigen te praten."

Leopold Curfs was, volgens Smeets, dus de man van de harde aanpak. Curfs was een humeurige, vaak zelfs onbehouwen man met weinig geduld, die bovendien niet bang was om rake klappen uit te delen. In de Osse onderwereld was hij gehaat vanwege de kennis die hij over verschillende personen bezat. Deze kennis, vermengd met een grote dosis politionele intuïtie, maakte hem tot een geducht tegenstander van de criminelen. Tijdens een patrouille bijvoorbeeld aarzelde Curfs niet een man, die reeds verschillende malen op de fiets gepasseerd was, tegen het wegdek te slaan: die wielrijder zou een verkenners voor een stel inbrekers zijn, die ongestoord hun gang kon gaan, zolang de fietser niet kwam melden dat de marechaussepatriouille te kort in de buurt kwam.

Curfs, de Gier en Mintjes waren de belangrijkste personen die de ondergang van het Osse milieu wisten te bewerkstelligen.

Het gaat veel te ver om hier uitgebreid op de werkzaamheden en verdiensten van Curfs in Oss in te gaan. In het register van het boek van Smeets kunt U naar 40 (!) bladzijden verwijzingen naar zijn naam aantreffen.

In het najaar van 1935 werden in Den Bosch 51 van de ongeveer 300 opgehelderde misdrijven met 155 verdachten berecht. Met in totaal 319 jaar en 3 maanden gevangenisstraf werden er 71 veroordeeld.³

Houthems onroerend goed activiteiten

Pol had een goede verhouding met zijn broers en zusters. Hij woonde dan wel ver weg in Groesbeek of Oss, maar hij bekommerde zich om hen.

Als vader Mathijs Hubertus Curfs op 15 maart 1922 is overleden moet overgegaan worden tot een verdeling van zijn nalatenschap. Daartoe wordt ten koffiehuize van Hubert van Caldenborgh voor/door notaris Roebroek een openbare veiling georganiseerd op 24 april 1922. Geveild worden het huis, met stal, tuin en boomgaard te St. Gerlach, Sectie A1776, groot 2270 centiaren en een stuk bouwland in het Amstenraad, A1575, groot 2520 centiaren.

Het bouwland wordt toegewezen aan koper/mede-erfgenaam Mathijs Hubertus Curfs, gehuwd Kleuters, landbouwer te Meerssen voor f. 35 per 414 centiare [1 vierkante grote roede], in totaal f. 213,04.

Het pand met boomgaard enz. wordt in twee gedeelten toegewezen aan de ongehuwde Leopold Hubertus Curfs, de tuin en boomgaard voor een prijs van f. 2.250,-- [A1806] ten behoeve van hemzelf, het huis met stal ten behoeve van Lucie Curfs voor f. 2.200,-- [A1805].

Leopold is vrijgezel, geniet een vaste jaarwedde van f. 2.400 (1923), terwijl Lucie waarschijnlijk, vader en diens gezin verzorgend, geen inkomen noch spaargeld bezit.

Officieel koopt Leopold op 26 oktober 1925 de eigendom van Lucie Curfs, Sectie A1805 groot 7 aren voor f. 1.500,--.

Op 27 september 1926 verkoopt Leopold van voren gemelde boomgaard [Sectie A1806] 825 ca voor f. 1.034,-- aan elektriciën Jan Hendrik Magermans [die het pand omstreeks 1941 doorverkoopt aan J.M. Bremer].

Na de sloop van het bestaande (Lucie)pand en nieuwbouw van 2 huizen wordt op 5 mei 1927 een huis enz. (E 229) ter grootte van ongeveer 330 ca uit A1828 verkocht voor f. 2.500,-- aan timmerman Jan Leo Soons uit Groot Haasdalen. Dat pand is dan verhuurd aan de weduwe Frissen en met betrekking tot de waterpomp en buizenleiding (de openbare waterleiding ontbrak toen nog) worden extra afspraken notarieel vastgelegd. [Via Erens, loodgieter G.H. Silverentand en J.A. Palmen in 1955 weer in (familie)handen van timmerman J.W. Curfs (geh. Brunnenberg) die sloopte, verbouwde enz.]

Zelf blijft Leopold uiteindelijk eigenaar van huis, winkel, schuur, boomgaard en slachthuis ter grootte van 7.47 are.

³ De bende van Oss / Martin Schouten, blz. 161. Overigens een gemakkelijk leesbaar boek, in Grote Letters, dus bijzonder geschikt voor oudere lezers.

Waarom had een marechaussee uit Oss in Houthem vergunning aangevraagd voor de bouw van een slachthuis? De enig denkbare reden is dat hij dit deed ten behoeve van zijn zwager Felix van Dijck, gehuwd met zijn oudste zus Maria Catharine Hubertina, die in Schaerbeek-Brussel als slager werkzaam was en misschien wel naar Houthem wilde (terug)komen.

De tekeningen bij de bouwaanvraag van zijn broer Jan (Sjeng) voor een timmerwerkplaats waren ook op zijn naam gesteld. En waarschijnlijk heeft hij die bouw ook gefinancierd. De bouwvergunning voor het winkel/woonhuis, waarin zijn zusters later een kruidenierswinkel dreven, werd ook door hem aangevraagd.

In de gegevens van het Kadaster zijn veel mutaties in het onroerend goed van Leopold te vinden, maar met de oplossing van die puzzel wordt u verder niet belast.

Slot

Deze Houthemse marechaussee was niet alleen actief in zijn diensttijd, maar bleef steeds betrokken bij het familiegebeuren in Houthem. Nadat als laatste van zijn broers en zussen Tine in 1964 en timmerman Jan in 1965 overleden waren, kon hij Houthem definitief verlaten. Hij had er nauwelijks binding meer mee, leek het wel. Velen in Houthem zullen niet geweten hebben welk een belangrijke rol hij in/tegen het criminele Oss gespeeld heeft. Mogelijk heeft dit korte artikeltje enige bijdrage kunnen leveren.

DERKS HOVENIERSBEDRIJF
ARCHITECTUUR MET NATUUR

Wim Derks
06 - 226 049 21
Valkenburg a/d Geul
www.architectuurmetnatuur.nl

De Holle Eik

www.deholleeik.nl / tel. 043-6044844

Café - Zaal - Terras
Evenementenaccommodatie

sfeervol & gastvrij

- feesten-
- concerten-
- recepties-
- vergaderingen-
- buffetten-
- koffietafels-

Baron de Selysstr. 4, Houthem-St.Gerlach

De Holle Eik

CAFÉ - TERRAS - ZALENCENTRUM